

توطئه علیه صائب

سعید شفیعیون صائب تبریزی را شاعری مردمی می‌خواند که با توطئه و دشمنی سعی در فراموش شدنش در ذهن مردم و تاریخ ادبیات فارسی می‌شد.

سعید شفیعیون صائب تبریزی را شاعری مردمی می‌خواند که با توطئه و دشمنی سعی در فراموش شدنش در ذهن مردم و تاریخ ادبیات فارسی می‌شد.

به گزارش ایسنا، ۱۰ سال از روزی که صائب تبریزی صاحب روزی در تقویم رسمی کشور شد می‌گذرد؛ به دلیل موجود نبودن تاریخ ولادت یا وفات این شاعر، به پیشنهاد یک شاعر و بر اساس محاسبه نام صائب به حروف ایجد که ۱۰۲ می‌شود یک صد و سومین روز سال (دهم تیرماه) که مصادف با تولد زنده یاد محمد قهرمان صائب پژوه شهیر ایرانی است به نام روز صائب در تقویم درج شده است.

سعید شفیعیون، استاد دانشگاه اصفهان در گفت‌وگو با ایسنا درباره صائب تبریزی و این که همچنان شهرت دارد و از شعرهایش استفاده می‌شود، می‌گوید: صائب تبریزی یک سری ویژگی‌های ممتاز دارد که با وجود همه شماتت‌ها همچنان در ذهن‌ها مانده است؛ صائب یکی از معدود شاعرانی است که با توطئه و دشمنی سعی در فراموشاندنش در ذهن مردم و تاریخ ادبیات فارسی داشته‌اند.

او می‌افزاید: از زمان زنده و پاگرفتن مکتب بازگشت، تیشه به ریشه سبک هندی یا همان سبک شعری ای که در دوره صفویه و بابرین وجود داشت و گاه سعی شده آن را به سبک اصفهانی نیز موسوم کنند، زده شد تا این سبک را از رواج بیندازند و به شعر پیش از حمله مغول بازگردند. برای این که این خیمه و خانه را ویران کنند، سراغ ستون آن خانه، یعنی صائب رفته و او را عملاً تخطئه می‌کنند.

این استاد دانشگاه با اشاره به تذکره آذر بیگدلی به این قول مولف استناد می‌کند که «سبب شهرت بی‌جای او گویا کمالات نفسانی اوست که مشهور است در حین فراغ از فکر مشغول ذکر بوده، یا ترتیب کوب است»؛ بعد از مراعات بسیار، این چند بیت در دیوان او انتخاب شد» و می‌گوید: آذر بیگدلی معتقد است که «از آغاز سخن گستره ایشان طرق خیالات متینة فصحاى متقدمین مسدود و قواعد مسلمة استادان سابق مفقود و مراتب سخنوری بعد از جناب میرزای مشارالیه که مبدع طریقه جدیدة ناپسند بود، هر روز در تنزل، تا در این زمان بحمدالله طریقه مختصره بالکلیه مندرس و قانون متقدمین مجدد شده». بنابراین جایگاه صائب تبریزی در بین شاعران تاریخ ادبیات، به این اعتبار که درباره اش تلاش‌های نامنصفانه ای شده که او را از صفحه ادبیات حذف کنند، حساس است.

او سپس با بیان اینکه تلاش‌ها برای حذف صائب در طول چند سده موفقیت‌آمیز بوده است، می‌گوید: این وضعیت تا اوایل قرن چهاردهم شمسی ادامه داشته تا اینکه تک‌وتوک کارهایی درباره صائب و معرفی آثارش انجام شده است. از اواسط قرن چهاردهم با کوشش‌های امثال امیری فیروزکوهی، گلچین معانی و زین العابدین مؤتمن سمیناری درباره سبک هندی و صائب می‌گذارند. این‌ها را گفتم تا بدانیم زمانی که از صائب صحبت می‌کنیم، این شاعر چه شرایط خاصی داشته است.

شفیعیون با بیان اینکه صائب خیلی دیر به جامعه کتاب‌خوان معرفی می‌شود، خاطرنشان می‌کند: اما عجیب و جالب‌تر این است که صائب تبریزی به واسطه شعرش که شعر مردمی است، به لحاظ نگاه به زندگی و تجربه‌های زیستی و حکمت‌هایی که به درد زندگی و روح انسان می‌خورد، در میان مردم حضور داشته است؛ در واقع از همان روزهایی که شعرش گفته می‌شده، مورد توجه بوده است. دیوان صائب و منتخباتی که علاقه‌مندان درست کرده‌اند باعث نفوذ شعر صائب در بین مردم و تنه اصلی مخاطبان شعر شده است و باوجود اینکه شعرش با شعر قدما حافظ و سعدی فاصله دارد، در میان مخاطبان شعر فارسی جا افتاده است.

این استاد دانشگاه در ادامه تأکید می‌کند: از سوی دیگر صائب نماد و الگویی از بوطیقای سبک هندی است و سبک شعری که می‌سروده است. صائب به لحاظی شبیه ابرشاعرانی چون خیام و مولوی و فردوسی و سعدی است؛ یعنی شعرش نماد سبک و گونه ادبی است که در آن قلم می‌زند و برای مثال هر شعری که عملاً طرز اسلوب معادله (تک‌بیت‌هایی که مصرع اول ادعای عقلی است و مصرع دیگر تمثیل است و عملاً با ساختن مضمون به دست می‌آید) و در این حال و هوا باشد حتی از قدما به حساب صائب گذاشته می‌شود. صائب عملاً نماینده و استاد بلاشرط سبکی است که در آن شعر گفته است. مثل این بیت نظیری نشابوری «دست طمع چو پیش کسان می‌کنی دراز/ پل بسته ای که بگذری از آبروی خویش» که به نام صائب مشهور است.

شفیعیون سپس بیان می‌کند که با این همه صائب هنوز جایگاه واقعی خود را در میان مخاطبان جدی ادبیات یعنی متولیان ادبیات و عامه مردم پیدا نکرده است. مزارش هم که قبل از انقلاب با هزار حکایت درست شد، هنوز خیلی غریب است. صائب در روزگار ما قدر ندیده است البته در روزگار خود کامیاب بوده و بسیار به آسانی زندگی می‌کرده است.